

GEORGE MIKES

HOGYAN, LEGYÜNK
SZEGÉNYEK

*„Életem során mindig igyekeztem minél távolabb kerülni
a pénztől. Általában sikerült”*

Talán meglepő, de a pénz roppant kellemetlenségekkel jár: a gazdagoknak állandóan aggódhatnak, hogy esik a tőzsde-árfolyam, betörnek értékes festményekkel zsúfolt dél-francia villájukba, vagy válságdíj reményében elrabolják családtagjaikat. Ezzel szemben a szegényekre leselkedő legnagyobb veszély az, hogy esetleg meggazdagszanak.

George Mikes, az Angliában élt, magyar származású író és humorista a rá jellemző bölcs humorral és éleslátással járja körül a pénzhez való viszonyunkat, a milliomoslét gyötrelmeitől az alkudozás művészetén át a szegénység világtörténetéig, s bebizonyítja, hogy a szegénység nem kerülni való, hanem kifejezetten kívánatos állapot.

A könyvet Sárközi Mátyás Mikesre emlékező utószava és Kelemen István illusztrációi egészítik ki.

1750 Ft

ISBN 978 963 936 585 8

9 789639 365858

George Mikes

HOGYAN LEGYÜNK SZEGÉNYEK

HÁTTÉR KIADÓ
Budapest
Alapítva 1987-ben

A mű eredeti címe

How to be poor

Első kiadás: André Deutsch Ltd., 1983

A fordítás a Penguin Books 1988. évi 4. kiadása alapján készült

Második, átdolgozott kiadás

Fordította:

HALÁSZ ZOLTÁN

A borítót tervezte és az illusztrációkat készítette:

KELEMEN ISTVÁN

Hungarian translation © Halász Zoltán jogörököse, 2009

Illusztrációk © Kelemen István, 2009

© Sárközi Mátyás, 2009

© Háttér Kiadó, 2009

ISBN 978 963 9365 858

Kiadja a Háttér Kiadó

Alapítva 1987

www.hatterkiado.hu

hatterkiado@hatterkiado.hu

Felelős kiadó Káli Diána ügyvezető igazgató

Készült a Gyomai Kner Nyomda Zrt.-ben

Felelős vezető Fazekas Péter vezérigazgató

Telefon 66/887-400

TARTALOM

Igazán szeretne szegény lenni? 7
Bevezető helyett

ELSŐ RÉSZ

PRIVÁT SZEGÉNYSÉG

A monomániás megszállott nyomorúsága	19
Óvakodjunk a pénztől!	26
Villatulajdonosok	30
A hercegnő	34
Fukarság	38
Alkalmi vétel	48
A legjobb és a legrosszabb üzlet	60
Szegény milliomosok	66
Füstölt lazac	69
Részvevő könnyek egy bankárért	75
A szegénység (nagyon) rövid világtörténete	78
<i>Tempora mutantur</i> – vagyis változnak az idők	84
Szegény állatok	85

MÁSODIK RÉSZ
KÖZSZEGÉNYSÉG

- Az újszegények sznobsága 95
Hogyan legyünk középosztálybeliek 104
A burzsoázia Marx Károlya 113
Az újszegények 122
A henye szegények 126
Infláció 132
Végszó 137

- Humoristának lenni komoly foglalkozás 138
Sárközi Mátyás

Tisztában vagyok azzal, hogy bármelyik pillanatban elveszíthetem a szegénységemet. Mégsem aggódom egy cseppet sem. Bátran szembenézek a bajjal, ha netán előadódik.

Amikor Jamaicában jártam (lásd a bevezetőt), egy időben érkeztem a szállodába egy amerikaival, akiről a helybeliek áhítattal mondták nekem, hogy sokszoros milliomos. Én egyenesen a szobámba mentem, ő azonban előbb a hallban lévő telefonhoz ment, és felhívta a New York-i tőzsdeügynökét. (Mindig a hotel halljából telefonált, harsány hangon üvöltözve, hogy mindenki hallva-hallja beszélgetésének minden részletét.) Nemsokára kinek-kinek kialakult a napi időbeosztása. Én dolgoztam, ezalatt ő a New York-i tőzsdeügynökével beszélt. Mialatt én a teraszon egy rumpuncsot iddögáltam nagy élvezettel, ő a chicagói tőzsdeügynökével tárgyalt.

Az úszómedencében úszkáltam – ezalatt rekedtre ordította magát a Los Angeles-i ügynökével. Így töltötte a napjait. Az éjszakáit valószínűleg a szobájában töltötte a telefon mellett, ausztráliai és dél-afrikai tőzsdeügynökeivel üvöltözve. Amikor aztán végre eljött az áldott hajnal, biztosra veszem, hogy a londoni ügynökével beszélt telefonon.

Egy ízben megkérdeztem tőle, hogy miért jött el egyáltalán Jamaicába. Azt felelte, hogy alaposan ki kell pihennie magát, merthogy New Yorkban – úgymond – minden idejét a telefon mellett tölti.

Ennek a viselkedésnek épp az ellenkezőjét tapasztaltam egy régi, kedves barátomnál, aki szintén író. Néhány

esztendei távollét után visszatért Angliába. Volt egy kis pénze, amit valami bölcs szakértő tanácsára hadikölcsönbe fektetett. Időnként megkérdeztem tőle, hogy áll a hadikölcsöne, mire többnyire ideges dünnnyögéssel válaszolt. Néhány hónappal később közölte velem, hogy eladta a hadikölcsönkötvényeit.

– De hát miért? – kérdeztem. – Hiszen nem ment le az árfolyamuk!

– Nem. Én mentem le. Az önbecsülésem csökkent rohamosan. Minden reggel kézbe vettem a *The Times* friss példányát, és mielőtt egyetlen pillantást vetettem volna a főcímekre, máris a hadikölcsön árfolyamát kerestem. Boldogan fütörésztem, mint egy pacsirta, amikor néhány pennyvel felment az árfolyamuk, és rossz kedvem lett, ha leesett néhány pennyvel. Lassacskán aztán megharagudtam önmagamra. Az maga lenne a vég – mondtam magamban –, ha olyan fickó válna belőlem, aki minden reggel rohan megnézni, hogy áll a hadikölcsöne. Így hát eladtam a kötvényeimet, és takarékbba tettem a pénzemet.

Elkomorodott és megkérdezte: – Úgy melleleg... Te honnan tudad, hogy a hadikölcsön árfolyama nem megy lefelé?

Lesütöttem a szemem.

– Én is mindig meg szoktam nézni. Még mielőtt a főcímetek elolvastam volna. Miattad tettem. Örülök, hogy eladtad a rohadt kötvényeket. A fenébe a hadikölcsönnel!

Ebben megegyeztünk. Abban is egyetértettünk, hogy az egész ügyben van valami aljasság. A háború már régen

véget ért, a hadikölcsönöket mostanra már vissza kellett volna fizetniük.

A sok pénz megváltoztatja és eltorzítja tulajdonosának személyiségét. Akad néhány gazdag ember, akiben él valami homályos elképzelés erről a tárgyról, és kitalál valamit, hogy a problémát megkerülje. A leggyakoribb, amikor gazdag férfiak (és nők) szívóskodnak, hogy az emberek „önmagukért” szeressék őket, ne pedig a pénzükért. Regények, színdarabok, filmek ezrei gerjesztik az efféle megvalósíthatatlan vágyakozást.

Természetesen az egész elképzelés nevetséges. Először is, a gazdagok rendszerint nem szeretetre méltók, így hát örüljenek, ha valaki bármi okból szereti őket. Másodsor senki sem szerethet valakit igazán „a pénzéért”. Szeretheti a pénzt, és elfogadhatja a személyt, aki együtt jár vele, ez azonban egészen más, mint az illetőt szeretni a pénzéért. A Platnik-briliánsok régi története jut erről újra eszembe. Azok számára, akik nem ismerik, elmondom megint.

Két New York-i hölgy, két régi barátnő, akik nem találkoztak, amióta kikerültek az iskolából, véletlenül összefutnak, és beülnek egy kávéházba beszélgetni. Egyikük kábítóan gyönyörű gyűrűt visel. Amikor a barátnője már ötödször kezd áradozni a csodálatos briliánsról, a gyűrű tulajdonosa megjegyzi, hogy hát igen, a híres Platnik-briliánsok valóban nagyon szépek. A másikra nagy hatást tesz a közlés, de be kell vallania, hogy bizony sohasem hallott eddig a Platnik-briliánsokról.

– Ez a gyűrű is a Platnik-briliánsokkal van kirakva –

mondja a gyűrű viselője. – Nagyon szépek és egy vagyont érnek. Ámde sajnos átok terheli őket.

– Milyen átok?

– Mister Platnik.

Igen. Valóban így van. Jobb, ha a világ platnikjai bele-nyugszanak.

A gazdag ember – ez a harmadik pont – ugyanolyan kevésbé tud megszabadulni a gazdagságától, mint a szegény a szegénységétől, a nagyon egészséges ember az egészségtől vagy egy magas ember a termetétől. Mindezek a dolgok az illető ember személyiségének mint egésznek részei – vagy azokká váltak az idő folyamán. Nem lenne ugyanaz az ember a szegénysége, az egészsége, a magassága – vagy a pénze nélkül. Aki egy gazdag embert szeret, szereti – és ha vonakodva is, de elfogadja – a pénzét. Tudnék szeretni egy nőt a pénze ellenére – de a pénze kedvéért soha.

Nincs ebben semmi szégyellnivaló – az ostoba gazdagok nagyon tévednek. Akárhogy is: a gazdag ember, aki behuppanhat a saját magánrepülőgépebe, és átrepülhet Párizsba, hogy a Grand Véfourban vacsorázzék, merőben másfajta ember, mint a gitáros, aki a földalatti Aldgate East-i állomásán muzsikál, és nem tudja biztosan, hogyan jut hozzá néhány szendvicshez, amit elfogyaszt ebéd helyett.

Fiatalabb éveimben, amikor még nem akartam őszintén és igazán szegény lenni, arról álmodoztam, hogy fiatal és szép nők szeressenek a pénzemért. Nem vált valóra. Saját magamért kellett hogy szeressenek. Szegények.